

ปัญหาสังฆทานสำเร็จรูป

READY-PREPARED OFFERINGS PROBLEM

ฐาปนกรณ์ อ่วมสทธิติ*

Thapakorn Uamsathit

พรทิพย์ ช่วยเพล**

Phornthip Chuayphen

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของสังฆทานสำเร็จรูป ใน 3 ประเด็น ได้แก่ เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบัน เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบัน และ เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบปัญหา คือ พระสงฆ์ฉันเครื่องดื่มในสังฆทานสำเร็จรูปไม่ได้ ปริมาณ เครื่องดื่มชนิดผงพร้อมซองไม่ได้มาตรฐาน ยารักษาโรคหมดอายุ ไฟฉายไร้คุณภาพ ผ้าไตรจีวร ผ้าอาบน้ำฝน มี ขนาดไม่ได้มาตรฐาน การถวายพระพุทธรูปองค์เล็กที่ไม่เหมาะสม รูปและเทียนมีมากเกินไปจนความจำเป็นและไม่ได้ มาตรฐาน กระดาษหิขุคุณภาพต่ำ ขาดแคลนอุปกรณ์ทำความสะอาด ขาดแคลนอาหารสัตว์ ต้องการรองเท้าที่มี คุณภาพ และต้องการสายยางที่ได้มาตรฐาน

ฉะนั้นการถวายสังฆทานสำเร็จรูปควรคำนึงถึงปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของพระสงฆ์หรือ ทางวัดเป็นสำคัญ เพื่อที่พระสงฆ์จะนำเครื่องสังฆทานดังกล่าวไปใช้งานได้จริงในยุคนปัจจุบัน

คำสำคัญ: ปัญหา, สังฆทาน, สังฆทานสำเร็จรูป

ABSTRACT

This study is aimed on investigation of components of the ready-prepared offerings offered to Buddhist Monks by Thai people in 3 aspects as follows; the unusable offerings which are not useful for the monks and religious affairs in the present days, the usable offerings, as well as the usable offerings

* อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

** อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

which are not offered by the Buddhists and the ready-prepared offerings, which Buddhists do not offer but are beneficial to monks or religious activities.

From the analysis of study, the problem is the monks cannot drink in the ready-prepared offerings. The quantity of ready-to-drink powder is not standardized, expired medicines, quality flashlights, monk robes, rain showers non-standard sizes. The offering of an inappropriate small Buddha statue, incense and candles are more than necessary and are not standardized, and also low quality tissue paper, lack of cleaning equipment, lack of animal feed, the last want quality shoes and need standard hose.

Therefore, the offering of ready-made offerings to monks should take into consideration problems, needs and necessities of the monks or the temple. In order that the monks will use the ready-prepared offerings to be used in modern times.

Keywords: Problem, Offerings, Ready-prepared offerings

บทนำ

สังฆทานคือสรรพสิ่งที่พุทธศาสนิกชนถวายแด่พระสงฆ์หรือผู้แทนพระสงฆ์ โดยมีได้เจาะจงรูปใดเป็นการเฉพาะ¹ ซึ่งคำว่าสรรพสิ่งนั้นหมายถึงทุกสิ่งอย่างทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ภัตตาหาร เครื่องอัฐบริขาร สิ่งของเครื่องใช้ ความรู้ ความรัก กำลังกาย กำลังใจ เป็นต้น เพื่อหวังจะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์และศาสนกิจของทางวัดและอีกนัยหนึ่งคือความเชื่อเรื่องบุญกุศลที่เชื่อว่าจะได้ผลานิสงส์มากจากการถวายสังฆทาน โดยส่วนใหญ่เชื่อว่าผลจากการถวายสังฆทานจะตกสู่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว² ฉะนั้นเป็นเหตุให้พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่นิยมถวายสังฆทาน แต่เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต กลายเป็นสังคมระบบทุนนิยม ยื้อแย่งแข่งขันกันทำมาหากิน เรื่องเงินและเวลาจึงสำคัญมาก อีกทั้งวิถีของพระสงฆ์ก็เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมเช่นกัน เช่น เรื่องของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งพระสงฆ์ก็เป็นผู้ที่ดำรงอยู่กับสังคมอันต้องปรับวิถีความเป็นอยู่ให้สอดคล้องกับสังคมที่แปรเปลี่ยนไปด้วย แต่ก็ยังยึดหลักธรรมวินัยทางพุทธศาสนาเป็นที่ตั้งมิให้ประพฤติกินเลย ฉะนั้นวิธีการถวายสังฆทานจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุผลดังกล่าว

ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อเครื่องสังฆทานแต่มุ่งเน้นบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและความสะดวกสบายในการถวายสังฆทานเป็นหลัก ฉะนั้นสังฆทานสำเร็จรูปจึงเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์วิถีของพุทธศาสนิกชนในยุคนี้ ทำให้เกิดค่านิยมในการถวายสังฆทานสำเร็จรูปขึ้นจนกลายเป็นความซาซัน

¹ แปลก สนธิรักษ์, 2515, หน้า 14 แปลก สนธิรักษ์, พิธีกรรมและประเพณี, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช), 2515, หน้า 14.

² เกียรติพงษ์ มีพรา, ทศนคติต่อการถวายสังฆทานของข้าราชการกรมพลธิการทหารบก, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2546, หน้า 10.

ในสังคมพุทธที่ขาดสังฆทานถึง สังฆทานถึงไม่ได้ ซึ่งจากการถวายสังฆทานดังกล่าวได้สร้างปัญหาบางประการขึ้น เช่น ร้านสังฆภัณฑ์จัดเครื่องสังฆทานไร้คุณภาพเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มกำไร โดยไม่คำนึงถึงผู้ซื้อและผู้รับสังฆทานเป็นหลัก หรือทางวัดได้รับสังฆทานสำเร็จรูปที่ไร้คุณภาพและไม่จำเป็นสำหรับยุคปัจจุบัน หรือได้รับสังฆทานมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น จึงทำให้บางวัดเกิดการถวายสังฆทานเวียนเป็นพุทธพาณิชย์ ที่ไม่เน้นประโยชน์ของการใช้งานจากเครื่องสังฆทานเป็นสำคัญ เพียงแต่เป็นการค้าบิณฑบาตกันระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสที่ไม่น่าเลื่อมใสศรัทธา เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้เขียนจึงศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังฆทานสำเร็จรูป ใน 3 ประเด็น ได้แก่ เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน และเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและให้การถวายสังฆทานในปัจจุบันเป็นไปด้วยความเหมาะสม อันจะก่อประโยชน์ให้กับร้านสังฆภัณฑ์ พุทธศาสนิกชนผู้ถวายสังฆทาน พระสงฆ์ผู้รับสังฆทาน และพุทธศาสนาสืบต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ศึกษาคือ พระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ในอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ พระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 200 รูป สำหรับการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถาม 3 ประเด็น ได้แก่ เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน และเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics Analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์สังฆทานสำเร็จรูป ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างคือพระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 200 รูป เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยศึกษาใน 3 ประเด็น ได้แก่ เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน และเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก ซึ่งผู้เขียนแสดงผลการศึกษาในรูปแบบตารางได้ดังนี้

1. เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคปัจจุบัน 10 อันดับ (เรียงลำดับตามที่พบบ่อยครั้งที่สุด)

ตารางที่ 1 แสดงเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบัน 10 อันดับ

N= 200

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. น้ำดื่ม	158	79.00
2. เครื่องดื่มชนิดผงพร้อมชง	132	66.00
3. นม	105	52.50
4. น้ำผลไม้	89	44.50
5. ไฟฉาย	70	35.00
6. ยารักษาโรค	70	35.00
7. ผ้าสบง	68	34.00
8. ผ้าอาบน้ำฝน	65	32.50
9. พระพุทธรูปองค์เล็ก	63	31.50
10. รูป-เทียน	37	18.50

จากตารางที่ 1 เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบันที่พบบ่อยครั้งมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ น้ำดื่ม (น้ำเปล่า) มากถึงร้อยละ 79.00 รองลงมาอันดับ 2 คือเครื่องดื่มชนิดผงพร้อมชง ร้อยละ 66.00 อันดับ 3 คือนม ร้อยละ 52.50 อันดับ 4 คือน้ำผลไม้ ร้อยละ 44.50 อันดับ 5-6 คือไฟฉายและยารักษาโรค ร้อยละ 35.00 อันดับ 7 คือผ้าสบง ร้อยละ 34.00 อันดับ 8 คือผ้าอาบน้ำฝน ร้อยละ 32.50 อันดับ 9 คือพระพุทธรูปองค์เล็ก ร้อยละ 31.50 และอันดับ 10 คือรูป-เทียน ร้อยละ 18.50

2. เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบัน 10 อันดับ (เรียงลำดับตามที่พบบ่อยครั้งที่สุด)

ตารางที่ 2 แสดงเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบัน 10 อันดับ

N= 200

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สบู่	130	65.00
2. ยาสีฟัน	115	57.50
3. ผงซักฟอก	110	55.00
4. กระดาษทิชชู	86	43.00

5. ยารักษาโรค	75	37.50
6. แปรงสีฟัน	74	37.00
7. ยาสระผม	59	29.50
8. น้ำยาล้างจาน	52	26.00
9. ยารักษาแผล	47	23.50
10. ร่มกันแดดกันฝน	31	15.50

จากตารางที่ 2 เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกในยุคนปัจจุบันที่พบบ่อยครั้งมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือสบู่ ร้อยละ 65.00 อันดับ 2 คือยาสีฟัน ร้อยละ 57.50 อันดับ 3 คือผงซักฟอก ร้อยละ 55.00 อันดับ 4 คือกระดาษทิชชู ร้อยละ 43.00 อันดับ 5 คือยารักษาโรค ร้อยละ 37.50 อันดับ 6 คือแปรงสีฟัน ร้อยละ 37.00 อันดับ 7 คือยาสระผม ร้อยละ 29.50 อันดับ 8 น้ำยาล้างจาน ร้อยละ 26.00 อันดับ 9 คือยารักษาแผล ร้อยละ 23.50 และอันดับ 10 ร่มกันแดดกันฝน ร้อยละ 15.50

3. เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก 10 อันดับ (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

ตารางที่ 3 แสดงเครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิก 10 อันดับ

N= 200

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. น้ำยาล้างห้องน้ำ	127	63.50
2. โปรมีดโกน	122	61.00
3. ไม้กวาดต่าง ๆ	106	53.00
4. ยาสระผม	96	48.00
5. น้ำยาล้างจาน	84	42.00
6. น้ำยาปรับผ้านุ่ม	55	27.50
7. รองเท้า	30	15.00
8. แปรงขัดห้องน้ำ	30	15.00
9. อาหารสัตว์	25	12.50
10. สายยาง	18	9.00

จากตารางที่ 3 เครื่องสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนไม่ได้นำมาถวายแต่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์หรือต่อศาสนิกอันมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือน้ำยาล้างห้องน้ำ ร้อยละ 63.50 อันดับ 2 คือ

ใบมีดโกน ร้อยละ 61.00 อันดับ 3 คือไม้กวาดต่าง ๆ ร้อยละ 53.00 อันดับ 4 คือยาสระผม ร้อยละ 48.00 อันดับ 5 คือ น้ำยาล้างจาน ร้อยละ 42.00 อันดับ 6 คือน้ำยาปรับผ้านุ่ม ร้อยละ 27.50 อันดับ 7-8 คือรองเท้าและแปรงขัดห้องน้ำ ร้อยละ 15.00 อันดับ 9 คืออาหารสัตว์ ร้อยละ 12.50 และอันดับ 10 คือสายยาง ร้อยละ 9.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เขียนจำแนกประเด็นปัญหาตามชนิดของเครื่องสังฆทานได้ดังต่อไปนี้

1. พระสงฆ์ไม่สามารถฉนเครื่องตีในสังฆทานสำเร็จรูปได้

จากข้อมูลดังกล่าว น้ำตีเป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนถวายแล้วใช้ไม่ได้หรือไม่มีประโยชน์ต่อพระสงฆ์มากที่สุด เนื่องจากน้ำตีนี้บรรจุรวมอยู่กับวัตถุหลายสิ่ง ซึ่งบางสิ่งอาจมีกลิ่นหรือสารปนเปื้อนที่ทำให้พระสงฆ์ไม่สามารถฉนได้ เช่น กลิ่นหรือสารปนเปื้อนจากผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน สบู่ ยาจุดกันยุง ยาทากันยุง ฐูปหอม หรือแม้กระทั่งกลิ่นของถังสังฆทาน เป็นต้น นอกจากนี้เปแล้ว นม น้ำผลไม้ และเครื่องตีอื่นๆ ก็ฉนไม่ได้เช่นกัน ซึ่งการถวายเครื่องตีเหล่านี้ควรถวายต่างหาก ไม่ควรรวมอยู่กับเครื่องสังฆทานอื่นๆ หรือไม่ควรนำไปใส่ในถังสังฆทานสำเร็จรูป เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว

2. ปริมาณเครื่องตีชนิดผงพร้อมชงไม่ได้มาตรฐาน

จากข้อมูลและการสัมภาษณ์พระสงฆ์หลายรูปพบว่าเครื่องตีชนิดผงพร้อมชงส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุดสังฆทานสำเร็จรูปมีปริมาณน้อยกว่ามาตรฐานและบางส่วนไม่มีคุณภาพพระสงฆ์ไม่สามารถชงฉนได้ เช่น โกโก้ผง ช็อกโกแลตผง ชาผง มีปริมาณน้อยกว่ามาตรฐาน ใบชาอบแห้งชั้นรา เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากทางร้านสังฆภัณฑ์ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มียี่ห้อซึ่งไม่เป็นที่รู้จักกันในสังคมและไม่ได้ผ่านมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้บริโภค นอกจากนี่ยังรวมถึงส่วนผสมอื่นๆ ที่ใช้คู่กับเครื่องตีดังกล่าว เช่น นมข้นหวาน นมสด มักใช้ไม่ได้เพราะหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ

ฉะนั้นผู้ที่ประสงค์จะถวายสังฆทานควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเครื่องตีชนิดผงพร้อมชงมีคุณภาพผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาหรือไม่ และดูวันหมดอายุหรือคุณภาพของบรรจุภัณฑ์ เมื่อพบเครื่องตีชนิดผงพร้อมชงลักษณะดังกล่าวให้นำออกพร้อมเปลี่ยนใหม่และแจ้งทางร้านสังฆภัณฑ์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ยารักษาโรคหมดอายุ

ยารักษาโรคที่ใช้ไม่ได้ส่วนใหญ่ที่พบในสังฆทานสำเร็จรูปผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แต่หมดอายุการใช้งาน โดยสาเหตุเป็นเพราะระยะเวลาของกระบวนการเปลี่ยนถ่ายสังฆทานสำเร็จรูปจากร้านสังฆภัณฑ์บรรจุยา จัดจำหน่าย จนถึงผู้ซื้อสังฆทานนำมาถวายพระสงฆ์ อาจมีระยะเวลานานเกินไป ทำให้ยาเสื่อมสภาพ เมื่อพระสงฆ์ฉนแล้วไม่สามารถบรรเทาหรือรักษาโรคภัยต่างๆ ได้จริง

ดังนั้นผู้ถวายสังฆทานควรต้องตรวจสอบวันหมดอายุและสภาพบรรจุภัณฑ์ของยาดังกล่าวให้แน่ชัดว่ายังใช้งานได้หรือไม่หรือไม่แน่ใจให้ปรึกษาผู้รู้เฉพาะทางหรือเปลี่ยนด้วยยาที่มีสรรพคุณเหมือนกันให้มีคุณภาพมากกว่าเดิมเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับพระสงฆ์จากยาที่หมดอายุหรือยาไม่ได้คุณภาพ

4. ไฟฉายไร้คุณภาพ

ร้านสังฆภัณฑ์ส่วนใหญ่มักบรรจุไฟฉายขนาดเล็กลงสังฆทานสำเร็จรูป ซึ่งไร้คุณภาพ ใช้งานได้ในระยะสั้น โดยทางร้านอาจต้องการลดต้นทุนและเพิ่มกำไรของสังฆทานสำเร็จรูป ฉะนั้นถ้าพบไฟฉายในสังฆทานสำเร็จรูปให้ดูขนาดของไฟฉายก่อนเป็นอันดับแรกและถ้าขนาดไฟฉายเป็นไปตามมาตรฐานการใช้งานจริงให้ตรวจสอบความเหมาะสมของสมราคาสังฆทานสำเร็จรูป ถ้าราคาต่ำเกินไปให้สันนิษฐานว่าไฟฉายไม่มีคุณภาพ ควรตรวจสอบให้แน่ชัด ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงไฟฉายอย่างเดียวแต่รวมถึงอุปกรณ์ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ด้วย

5. ผ้าไตรจีวร ผ้าอาบน้ำฝน มีขนาดไม่ได้มาตรฐาน

ผ้าไตรจีวรประกอบไปด้วยผ้า 3 ผืน ได้แก่ จีวร (ผ้าห่ม) สบง (ผ้าห่ม) และสังฆาฏิ (ผ้าพาดบ่า) และผ้าอาบน้ำฝน หมายถึง ผ้าที่พระสงฆ์ใช้ผลัดเปลี่ยนเวลาทรงน้ำ ผ้าทั้ง 2 ชนิดนี้อยู่ในสังฆทานสำเร็จรูปแทบทุกชุด เพราะเป็นเครื่องนุ่งห่มที่จำเป็นยิ่งสำหรับพระสงฆ์ แต่ส่วนใหญ่ที่ใช้ไม่ได้เพราะผ้าเหล่านี้มีขนาดเล็กหรือบางเกินไป หรืออาจเก่าเกินจนคุณภาพของเนื้อผ้าเสื่อมสภาพ ฉะนั้นผู้ถวายสังฆทานควรตรวจสอบให้ดีก่อนนำไปถวายให้พระสงฆ์

6. การถวายพระพุทธรูปองค์เล็กที่ไม่เหมาะสม

สังฆทานสำเร็จรูปปัจจุบันมักมีการบรรจุพระพุทธรูปพลาสติกองค์เล็กลงไปพร้อมกับเครื่องสังฆทานอื่นๆ ซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับสังคัมพุทธที่นับถือพระพุทธรูปซึ่งเป็นดั่งตัวแทนของพระพุทธเจ้า ฉะนั้นผู้ถวายสังฆทานควรถวายแยกต่างหากจึงจะเหมาะสม อีกประการหนึ่งนั้นพระพุทธรูปในลักษณะนี้มีมากเกินความจำเป็น และด้วยความเชื่อทางศาสนาที่ไม่สามารถทำลายได้จึงต้องนำไปไว้ในสถานที่ต่างๆ ท้าวัด เช่น ใต้ต้นไม้ บริเวณรั้ววัด เป็นต้น

7. รูปและเทียนมีมากเกินความจำเป็นและไม่ได้มาตรฐาน

รูปและเทียนที่อยู่ในสังฆทานสำเร็จรูปส่วนใหญ่มีขนาดเล็กและมีปริมาณน้อย และทางวัดมีรูปและเทียนที่ได้มาตรฐานเตรียมพร้อมไว้ตามสถานที่ต่างๆ อยู่แล้ว ฉะนั้นการบรรจุรูปและเทียนลงสังฆทานสำเร็จรูปอาจไม่จำเป็นสำหรับหลายๆ วัด

8. กระดาษทิชชูคุณภาพต่ำ

กระดาษทิชชูที่อยู่ในสังฆทานสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นกระดาษประเภทเยื่อเวียนทำใหม่ หรือบางส่วนเป็นประเภทเยื่อผสม ซึ่งเป็นลักษณะของกระดาษทิชชูคุณภาพต่ำ เนื้อกระดาษจะแข็ง ใช้เช็ดสิ่งของเครื่องใช้ได้แต่ไม่เหมาะกับการนำมาเช็ดทำความสะอาดร่างกาย ฉะนั้นผู้ถวายสังฆทานควรบรรจุกระดาษทิชชูประเภทเยื่อบริสุทธิ์ซึ่งมีคุณภาพสูงและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ขาดแคลนอุปกรณ์ทำความสะอาด

วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธและยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ฉะนั้นการทำความสะอาดวัดจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นธรรมดาที่อุปกรณ์ทำความสะอาดจะชำรุดสึกหรอหรือยังมีอุปกรณ์บางอย่างที่ทางวัดขาดแคลนอยู่ เช่น น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาล้างจาน ไม้กวาดต่างๆ แปรงขัดห้องน้ำ เป็นต้น

นอกจากนั้นพระเกษม เขมปญโญ³ อธิบายว่า สิ่งจำเป็นสำหรับการทำความสะอาดผ้าไตรจีวรของพระสงฆ์บางรูปคือน้ำยาปรับผ้านุ่ม เพราะผ้าบางชนิดที่ญาติโยมนำมาถวายหยาบและแข็ง ส่งผลให้ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติศาสนกิจ แต่ไม่ควรถวายน้ำยาปรับผ้านุ่มที่มีกลิ่นหอมเนื่องจากผิดจุลศีลข้อที่ 11 คือเว้นขาดจากการทัดทรง ประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ของหอม และเครื่องประทีนผิวน หรือสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาตกแต่งร่างกายเพื่อให้เกิดความสวยงาม

อีกประการหนึ่งพระเกษมให้คำแนะนำว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่ต้องการยาสระผมที่มีคุณสมบัติบำรุงหนังศีรษะ ซึ่งในสังฆทานสำเร็จรูปส่วนใหญ่ไม่ได้บรรจุยาสระผมที่มีคุณลักษณะดังกล่าวลงไป

10. ขาดแคลนอาหารสัตว์

วัดหลายวัดมีสัตว์เลี้ยงอยู่จำนวนมากเนื่องจากมีผู้ไม่ประสงค์จะเลี้ยงนำสัตว์เลี้ยงดังกล่าวมาปล่อยที่วัด และได้ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก ทำให้วัดเหล่านี้เสี่ยงงบประมาณไปกับการเลี้ยงดูสัตว์เหล่านี้จำนวนไม่น้อย ซึ่งจากการศึกษา ไม่พบอาหารสัตว์เลี้ยงในชุดสังฆทานสำเร็จรูปเลยแม้ชุดเดียว อาจเป็นเพราะความไม่เหมาะสมที่จะบรรจุรวมกับสิ่งของเครื่องใช้ของพระสงฆ์ ฉะนั้นควรถวายแยก

11. ต้องการรองเท้าที่มีคุณภาพ

จากข้อมูลผู้เขียนได้ศึกษา รองเท้าเป็นสิ่งที่พระสงฆ์ต้องการถึงร้อยละ 15 เหตุเพราะพระสงฆ์ปัจจุบันเวลาเดินเท้าไปในสถานที่ต่าง ๆ พื้นผิวทางเท้าจะมีความร้อนสูง อาจทำให้เท้าพุพองเป็นแผลได้ โดยพระมหากิตติ กิตติเมธี⁴ อธิบายว่าเนื่องจากการตีความในเรื่องของกรรมวินัยที่ยังไม่แน่นอน พุทธศาสนิกชนจึงลังเลที่จะถวายรองเท้า

12. ต้องการสายยางที่ได้มาตรฐาน

สายยางเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับวัดซึ่งส่วนใหญ่มีกรมโยธาธิการมีต้นไม้มากหลาย โดยหลายวัดยังคงต้องการสายยางที่ได้มาตรฐานเพื่อทนต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ และมีความยาวพอที่รดน้ำต้นไม้ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งบางวัดมีการบูรณปฏิสังขรณ์หรือต่อเติมขยายพื้นที่ซึ่งมีความจำเป็นต้องปลูกต้นไม้เพื่อความร่มเย็น ฉะนั้นสายยางจึงเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งต่อการดูแลรักษาต้นไม้ดังกล่าว

สาเหตุสำคัญที่สังฆทานสำเร็จรูปมีสิ่งของเครื่องใช้ที่ไม่ได้มาตรฐานหรือไร้คุณภาพคือเรื่องของต้นทุนและผลกำไรจากการจำหน่ายชุดสังฆทาน โดยผู้จัดจำเป็นต้องหาสิ่งของเครื่องใช้ราคาถูกมาจัดสังฆทานหรือหาวิธีที่จะประหยัดในทุกรูปแบบ เพื่อลดต้นทุนในการจัดทำ เช่น การซื้อของคุณภาพต่ำที่ถูกคัดออกจากโรงงาน การซื้อของใกล้สิ้นอายุการใช้งานหรืออาหารที่ใกล้หมดอายุ หรือการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ในปริมาณครั้งละมาก ๆ เพื่อที่จะได้ของราคาถูก⁵ ซึ่งอาจทำให้สิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวเหลือค้างไว้นานจนเสื่อมสภาพ

³ สัมภาษณ์ พระเกษม เขมปญโญ, พระลูกวัด วัดวังหิน จังหวัดสุพรรณบุรี, 14 มกราคม 2562.

⁴ สัมภาษณ์ พระมหากิตติ กิตติเมธี, อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน, 31 มกราคม 2562.

⁵ พีรยุทธ์ สัจจะมณี, สังฆทานพื้นบ้าน: การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนภาคอีสาน, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) 2554, หน้า 6

จากปัญหาดังกล่าวมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมคือควรถวายเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อพระสงฆ์หรือจำเป็นต่อการปฏิบัติศาสนกิจของทางวัดเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปภาดา สุขสวัสดิ์⁶ ซึ่งศึกษาเรื่องรูปแบบสังฆทานที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน: กรณีศึกษาพระสงฆ์ในตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกล่าวว่าสังฆทานในยุคปัจจุบันต้องมีความทันสมัยและเหมาะสม ไม่ควรถวายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์กับทางวัดแล้วยังสร้างปัญหาในการบริหารจัดการกับสังฆทานดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) โดยพระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังฆทานไว้ว่า ของที่จะจัดใส่ถังหรือทำเป็นชุดสังฆทาน อย่าเอาของที่พระใช้ไม่ได้ เช่น เศษกระดาษหนังสือพิมพ์ กล่องลูกฟูก ใส่ในถัง เพราะจะกลายเป็นการถวายเป็นขยะ อย่าเอาของไม่จำเป็น เช่น ใบชา, กล่องสบู่, ไม้จิ้มฟัน, พริกเกลือแค้หีบมือเดียว, หรือผ้าออบน้ำฝนชุบแป้งมันแค่ คอกเดียว ซึ่งนุ่มห่มไม่ได้, รูปเทียนเล่มเล็กๆ, ดอกไม้พลาสติก ใส่มา ของพวกนี้พระเถระใช้ได้แค่ผงซักฟอก ยาสีฟันเท่านั้น นอกนั้นก็ไม่ได้ใช้และเกินความจำเป็น, สิ่งที่พระเถระต้องการมาก ต้องใช้ประจำ ใช้เปื้อน และประเคนถวายพระในเวลาวิกาลได้ คือ บั๊จจายค่าใช้จ่ายในการเรียน (หนังสือเรียน, สมุด, รองเท้า, ปากกา, บั๊จจาย, ค่ารถ, ค่าน้ำ, ค่าไฟ, ค่าทอม, ค่าภัตตาหารของบริโกศประเภทปานะ น้ำดื่ม เครื่องปรุงรสน้ำปานะเช่น นม, โอวัลติน, ไมโล, น้ำตาล) ของใช้จำเป็นอื่นๆ เช่น จีวร, สบง, อังสะผงซักฟอก, สบู่, ยาสีฟัน, แชมพู, ไฟฉาย, กระดาษชำระ ของเหล่านี้ถวายได้ตลอดเวลา ควรเลือกซื้อ แต่ตรวจดูคุณภาพอายุสินค้าด้วย อย่าไปซื้อของที่ใส่กระดาษเต็มถึงปิดปากหุ้มพลาสติกแล้ว ซึ่งท่านไม่มีโอกาสตรวจคุณภาพ อายุ จำนวนสิ่งของเป็นอันขาด

บทสรุป

ปัญหาที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของเครื่องสังฆทานมี 12 ประการ ได้แก่ พระสงฆ์ฉันเครื่องดื่มในสังฆทานสำเร็จรูปไม่ได้ ปริมาณเครื่องดื่มชนิดผงพร้อมซองไม่ได้มาตรฐาน ยารักษาโรคหมดอายุ ไฟฉายไร้คุณภาพ ผ้าไตรจีวร ผ้าออบน้ำฝน มีขนาดไม่ได้มาตรฐาน การถวายพระพุทธรูปองค์เล็กที่ไม่เหมาะสม รูปและเทียนมีมากเกินไปเกินความจำเป็นและไม่ได้มาตรฐาน กระดาษทิชชูคุณภาพต่ำ ขาดแคลนอุปกรณ์ทำความสะอาด ขาดแคลนอาหารสัตว์ ต้องการรองเท้าที่มีคุณภาพ และต้องการสายยางที่ได้มาตรฐาน

จากแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องสังฆทานดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาข้างต้น ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ความต้องการและความจำเป็นของสิ่งต่างๆ ในการดำรงชีวิตย่อมเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แม้กระทั่งวิถีของพระสงฆ์และสามเณร อีกทั้งสังคมปัจจุบันนี้เป็นสังคมทุนนิยม มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจสูง เงินและเวลาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ผู้ซื้อและผู้ขายสังฆทาน

⁶ ปภาดา สุขสวัสดิ์, รูปแบบสังฆทานที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน: กรณีศึกษาพระสงฆ์ในตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร) 2556, หน้า บทคัดย่อ

⁷ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), สังฆทานเจ้าปัญหา, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์ <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14240>.

สำเร็จรูปละเลยประโยชน์อันแท้จริงของผู้ใช้จริง ฉะนั้นผู้จัดทำหรือผู้ขายสังฆทานควรตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน วันหมดอายุ และความเหมาะสมของการใช้งานได้จริง ก่อนจะบรรจุเครื่องสังฆทานต่าง ๆ ลงไปในชุดสังฆทาน ส่วนผู้ซื้อควรสอบถามความต้องการของทางวัดว่าขาดเหลืออะไรหรือไม่เพราะจะได้ถวายในสิ่งที่พระสงฆ์หรือทางวัดจำเป็นต้องใช้จริง โดยไม่จำเป็นต้องยึดการถวายสังฆทานสำเร็จรูปเป็นที่มั่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพัฒน์ ศรีกงพาน⁸ (2559) ดังว่า “การถวายสังฆทาน คือ การถวายของใช้ที่จำเป็นแก่พระภิกษุ ไม่ว่าจะเป็พวกเครื่องนอน ของใช้ ตลอดจนอาหารแห้งต่าง ๆ ...ทั้งนี้คงไม่ใช่เป็นเพียงเพราะการได้ถวายสังฆทานด้วยชุดถึงสี่เหลี่ยมที่ได้หาซื้อตามร้านค้าต่าง ๆ ที่แม่ค้าได้จัดเตรียมเอาไว้” หรือหากต้องการถวายสังฆทานสำเร็จรูปเพื่อประหยัดเวลาควรแกะสังฆทานตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปถวาย ทางด้านพระสงฆ์ควรบอกกล่าวผู้ถวายสังฆทานว่าสิ่งใดไม่ควรนำมาถวายเพราะเหตุใดและทางวัดขาดแคลนสิ่งใด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์อันแท้จริงต่อไป

นอกจากนี้ยังมีพระสงฆ์บางรูปและวัดบางวัดที่ต้องการสิ่งของซึ่งไม่ได้ติดอันดับอยู่ในตารางข้างต้น แต่ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจ เป็นสิ่งจำเป็น และอาจเป็นประโยชน์กับพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ และพระพุทธรูปศาสนาในปัจจุบัน ได้แก่ เครื่องมือแพทย์ขั้นพื้นฐาน ชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น รถเข็นสำหรับพระสงฆ์อาพาธหรือมากพรพา (Wheel Chair) อุปกรณ์ก่อสร้างหรือเครื่องมือช่าง น้ำมันที่ใช้กับเครื่องยนต์ต่าง ๆ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องตัดหญ้า เป็นต้น หนังสือประกอบการเรียนธรรมศึกษาและนักธรรมตรี โท เอก หนังสือสวดมนต์ และคัมภีร์พระเทศน์ โดยส่วนใหญ่วัดที่ยังขาดแคลนสิ่งเหล่านี้เป็นวัดขนาดเล็กอยู่นอกตัวเมือง

เอกสารอ้างอิง

เกียรติพงษ์ มีพริ้ว. ทศนคติต่อการถวายสังฆทานของข้าราชการกรมพลธิการทหารบก.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

ปภาดา สุขสวัสดิ์. รูปแบบสังฆทานที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน:

กรณีศึกษาพระสงฆ์ในตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์

ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2556.

แปลก สนธิรักษ์. พิธีกรรมและประเพณี. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2515.

พิรายุต์ม์ สังฆะมณี. สังฆทานพื้นบ้าน: การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ

ชุมชนภาคอีสาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน. 31 มกราคม 2562.

⁸ สุพัฒน์ ศรีกงพาน, สังฆทานกับสังคมไทย, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2562, จากเว็บไซต์

<http://www.kksec.go.th/webinfo25/abstract/supat03.pdf>.

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2562)

พระดำรง ทิฏฐธมฺโม. **สังฆทานเจ้าปัญหา**. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2562. จากเว็บไซต์

<https://www.mcu.ac.th/article/detail/14240>.

สุพัฒน์ ศรีกงพาน. **สังฆทานกับสังคมไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์

<http://www.kksec.go.th/webinfo25/abstract/supat03.pdf>.

สัมภาษณ์

พระเกษม เขมปญโญ. **สัมภาษณ์**. พระลูกวัด. วัดวังหิน จังหวัดสุพรรณบุรี. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2562.

พระมหากิตติ กิตติเมธี. **สัมภาษณ์**. อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2562.